

“БЕКТЕМИН”
Ош мамлекеттик университетинин
ректору Ф. М. И., профессор
Колдубаев К. Т.
2021 ж.

**Илимий изилдөөлөрдүн, илимий-техникалык иштердин натыйжаларын,
илимий жана илимий-техникалык ишмердүүлүктүн
натыйжаларын киргизүү актысы**

1. Иштелменин автору - Токтобаева Элнура Маматмусаевна

2. Илимий изилдөөлөрдүн, илимий-техникалык иштердин (же) илимий жана (же) илимий-техникалык ишмердүүлүктүн натыйжаларынын аталышы:
12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын теориясы адистиги боюнча юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган «Кыргыз Республикасындагы аялдардын укуктары жана эркиндиктери: теория жана практика» аттуу темадагы диссертациялык жумуш.

3. Кыскача аннотация: Аялдардын укугунун жана эркиндигинин коргоого алынышы байыркы мезгилдерден баштап келе жатат. Аялдардын үй-бүлөдөгү жана коомдогу орду жана кызматы эске алынуу менен алардын укугу жана милдеттери укуктук жактан тартипке салынып келген. Укуктук статустан алып караганда аялдардын никеге туруудагы жана никеден чыгуудагы, үй-бүлөлүк маселелерди чечүүдөгү, коомдук турмушка катышуудагы, мурас маселелерин чечүүдөгү орду ар түрдүү элдерде ар кандайча белгиленген. Совет мезгилине чейинки кыргыз элинде мусулман дининин эрежелерине жана тыюу салууларына ылайык аялдардын укугу эркектердин укугуна салыштырмалуу бир топ төмөн турган.

Кыргыз Республикасында аялдардын тең укуктуулугу жана эркиндиктери туурасындагы мыйзамдык принциптердин калыптанышына жана өнүгүшүнө түпкү тамыры алыска кеткен тарыхый, улуттук – турмуш-тиричиликтик өзгөчөлүктөр, элдин улуттук каада-салттары жана үрп-адаттары өз таасирин тийгизген. Советтик система адеп орногондон баштап эле Советтер Союзунун башка бардык республикалары сыяктуу эле Советтик Кыргызстанда да эркектер менен аялдардын тең укуктуулугун юридикалык жактан камсыз кылуу биринчи деңгээлдеги күн тартиптеринин бирине айланды.

Эркектер менен аялдардын тең укуктуулугуна коомдук турмуштун бардык тармактарында мыйзамдык негизде жетишүү маселеси курч коюлган эле.

Кыргызстанда мыйзамдарында аялдардын укугун жана эркиндигин түз маанисинде да, кыйыр түрдө да чектөөгө алган беренелер таптакыр жок. Өкмөттө жана коомдук уюмдарда аялдардын коомдук турмуштагы статусунун жогорулоосуна дайыма кам көрүлүп келет. Бирок, тилекке каршы, кыргыз коому салттык-традициялык жана тереңдеп кеткен диний аң-сезимдерден биротоло арыла албай жаткандыгына байланыштуу эркектер менен аялдардын коомдогу, турмуш-тиричиликтеги социалдык орду бирдей деп айтуу болбойт.

Аялдардын тең укуктуулугун жана эркиндиктерин камсыз кылуунун мамлекеттик гендердик саясаты өзүнүн арсеналында натыйжалуу жеңилдик берүүчү-колдоого алуучу каражаттарга ээ болууга тийиш. Аялдардын коомдук уюмдары мамлекеттик саясаттын ажырагыс бир бөлүгүнө айлануу менен алардын

жардамында аялдардын тең укуктуулугун жана эркиндиктерин коргоого, азыркы кыргыз аялдарынын маданий-руханий өнүгүүсү үчүн гуманитардык чөйрөнү түзүүгө багытталган мамлекеттик программаларын жана стратегиялык пландарын ишке ашыруу зарыл.

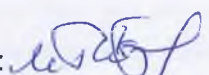
Эл аралык-укуктук нормалар аялдардын тең укуктуулугуна жетишүүсү үчүн маанилүү шарттарды жана өбөлгөлөрдү түзөт. Мыйзамдык укуктар эреже жана жоболор менен турмуш чындыгынын ортосундагы ажырымды кескин кыскартуунун зарылдыктары келип чыгууда.

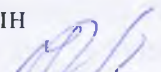
4. Кийирүүнүн жыйынтыгы: Кыргыз Республикасындагы аялдардын тең укуктуулугун жана эркиндиктерин камсыздоого карата мыйзамдарга жаңыча мамиле жасоого мүмкүнчүлүк түзүлдү. Диссертациялык иштин чегинде аялдардын укугуна тиешелүү тармактык укуктук булактар өзүнчө талдоого алынды жана бул маселелер буга чейин атайын комплекстүү изилдөөнүн предмети болгон эмес. Диссертациялык изилдөөнүн натыйжалары козгогон көйгөйлөрдүн мындан ары карай изилдөөгө алынышында, аялдардын тең укуктуулугун жана эркиндиктерин камсыздоону иш жүзүндө толугу менен турмушка ашырууда жана ошондой эле көтөрүлгөн проблеманын укуктук илимдердин тиешелүү тармактарында андан аркы изилденишинде колдонулууга ээ боло алат.

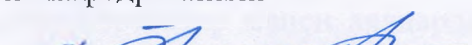
Изилдөөнүн теориялык натыйжалары аялдардын тең укуктуулугун жана эркиндиктерин камсыз кылууга багытталган Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын өркүндөтүүдө натыйжалуу пайдаланууга болот.

5. Кийирүүнүн орду жана убактысы: Ош мамлекеттик университети, юридика факультети, 2021-2022 окуу жылы.

6. Кийирүүнүн формасы: Диссертациянын материалдары жана анда келтирилген корутундулардын аялдардын укугу жана эркиндиктерине багытталган мыйзамдардын өркүндөтүлүшүндө жана ошондой эле алардын иш жүзүндө колдонулушунда, зарыл учурларда конкреттүү нормативдик укуктук актылардын тандалып алынышында болууда. Диссертациялык изилдөөнүн материалдары жана натыйжалары адам укугун изилдөө курстарында, анын ичинде, Кыргыз Республикасындагы гендердик көйгөйгө арналган лекциялык жана семинардык сабактарда, атайын курстарда, биз изилдөөгө алып жаткан тема боюнча методикалык жана окуу куралдарын жазууда пайдаланылат.

“Мамлекеттин жана укуктун теориясы жана тарыхы” кафедрасынын башчысы, ю.и.к., доцент: Татенов М.Б.

“Кылмыш жаза укугу жана процесси” кафедрасынын башчысы, ю.и.к., доцент Карабаева К.К.

“Жарандык укук жана процесси” кафедрасынын башчысы, ю.и.к., доцент: Парайдин уулу Ш.